

Mondelinge vraag van de h. JUNQUE : Digitale soevereiniteit.

De h. Junqué wijst erop dat de gemeente Ukkel, net als de overgrote meerderheid van de Belgische gemeentes, dagelijks gebruik maakt van digitale hulpmiddelen die door Amerikaanse bedrijven worden geleverd, met Microsoft 365 op kop. Hetzelfde geldt voor Paradigm-platforms op gewestelijk niveau.

Deze diensten vormen de ruggengraat van de administratieve activiteiten van de gemeente. Maar deze afhankelijkheid, die gerechtvaardigd kon worden door het technische gemak dat ze biedt, krijgt nu een geopolitieke dimensie die niet langer kan worden genegeerd. Volgens een onderzoek dat in april 2025 werd gepubliceerd, geven Europese bedrijven en overheden jaarlijks 264 miljard euro uit aan Amerikaanse leveranciers voor hun software en clouddiensten. In België vertrouwt meer dan 70% van de openbare instellingen (gemeentes, ziekenhuizen, politiekorpsen, scholen enz.) voor hun activiteiten op de Microsoft-cloud.

In januari 2025 tekende Vlaanderen zelfs het grootste Microsoft Copilot contract in de Europese publieke sector. In deze context vereist het scenario van een opschorting van de toegang die wordt opgelegd of veroorzaakt door politieke of commerciële spanningen tussen de Verenigde Staten en Europa de aandacht van besluitvormers, terwijl het in het verleden als puur theoretisch kon worden beschouwd. In 2025 publiceerde de directeur-generaal van Cigref, de belangrijkste IT-club voor grote Franse bedrijven, een rapport over hoe de Amerikaanse regering grote cloudproviders zou kunnen dwingen hun diensten aan een Europees land op te schorten om zo een diplomatiek geschil te beïnvloeden.

De toepassing van de Cloud Act, die de Amerikaanse autoriteiten de bevoegdheid geeft om overal ter wereld toegang te krijgen tot gegevens die door bedrijven zijn opgeslagen, maakt deze kwetsbaarheid nog groter. Er is een concreet precedent: in 2024 stelde Microsoft zijn Russische klanten op de hoogte van de opschorting van de toegang tot tientallen clouddiensten en het verlies van de toegang tot opgeslagen gegevens. De mogelijkheid om de toegang af te snijden door een regelgevend besluit bestaat dus wel degelijk.

Geconfronteerd met deze situatie is er nu een fundamentele beweging gaande in de Europese administraties. Veel organisaties heroverwegen hun onafhankelijkheid. In april 2026 heeft de Europese Commissie een contract van 180 miljoen euro toegekend voor "soevereine cloud"-projecten en eind mei 2026 zal zij haar pakket technologische soevereiniteit presenteren. Vereniging Beltug roept België op om zijn afhankelijkheid van de grote technologische mogendheden onverwijld te verminderen.

De gemeente Ukkel maakt gebruik van digitale diensten waarvan de continuïteit niet kan worden gegarandeerd in geval van een politieke of commerciële escalatie tussen Europa en de Verenigde Staten, in een context waarin de Cloud Act de Amerikaanse autoriteiten het recht geeft op toegang tot gemeentelijke gegevens die zijn opgeslagen bij Amerikaanse leveranciers, ongeacht waar deze zijn opgeslagen. Er bestaan echter Europese alternatieven en sommige lokale overheden hebben deze al overgenomen.

Heeft het college de risico's beoordeeld van de afhankelijkheid van de gemeente van Amerikaanse digitale leveranciers? Is er een operationeel continuïteitsplan opgesteld voor het geval deze diensten plotseling uitvallen? Is er nagedacht over het diversifiëren van leveranciers? Wordt de gedeeltelijke overname van Europese oplossingen overwogen in combinatie met Paradigm of alleen?

Schepen Biermann bevestigt dat het door de h. Junqué genoemde risico verre van theoretisch is. Dit is eigenlijk een strategische kwestie voor de gemeente.

Zoals alle Belgische gemeentes is Ukkel erg afhankelijk van Amerikaanse software. Microsoft 365, dat zowel door de gemeente als door de gewestelijke operator Paradigm wordt gebruikt, is hiervan het belangrijkste voorbeeld. Deze afhankelijkheid roept niet alleen technische of budgettaire vragen op; ze kan ook het functioneren van de organisatie in gevaar brengen als de toegang tot deze hulpmiddelen zou worden geblokkeerd.

De mogelijkheid om alles in de cloud te zetten werd al in 2018 bestudeerd, toen de verhuizing naar het nieuwe administratieve centrum werd voorbereid. Het college was niet overtuigd van deze optie, vooral vanwege het risico om de controle over de gegevens te verliezen. Het college heeft daarom besloten om onder eigen verantwoordelijkheid eigen servers te installeren. Achteraf gezien bleek dit een zeer goede keuze omdat een groot deel van de operatie onder controle van het bestuur blijft. Sindsdien is de infrastructuur stevig versterkt, met twee datacenters die elkaar afwisselen in geval van storingen, back-ups die op een andere locatie worden bewaard, dubbele identificatie voor toegang en permanente bewaking door het Security Operation Centre.

Om deze risico's aan te pakken bewaart het gemeentebestuur kopieën van gevoelige gegevens intern. De systemen zijn gepartitioneerd om de verspreiding van eventuele problemen te voorkomen en er zijn procedures om ze opnieuw op te starten na een incident.

Schepen Biermann wil echter eerlijk zijn over de inherente beperkingen van het gemeentebestuur: het vooruitzicht dat de toegang om politieke of juridische redenen wordt afgesneden is niet denkbeeldig. Als een belangrijk platform of een federale dienst voor lange tijd niet beschikbaar zou zijn, zou een deel van de diensten die aan burgers worden geleverd onvermijdelijk worden verstoord. Het echte probleem is niet de mogelijke inmenging in e-mails maar het verlies van controle en continuïteit van de openbare dienst als gevolg van de afhankelijkheid van bedrijven die onderworpen zijn aan buitenlandse wetten.

Het college geeft daarom prioriteit aan de ontwikkeling van een echt continuïteitsplan, dat moet worden getest door middel van oefeningen, parallel aan de naleving van de nieuwe Europese NIS2-richtlijn voor cyberbeveiliging. Op dit punt heeft de gemeente het niveau "small" bereikt en bestrijkt 60% van het niveau "basis" en een deel van het niveau "belangrijk".

Het college onderzoekt ook Europese alternatieven voor opslag, berichten en tools om werk te delen. Sommige daarvan worden al getest om te zorgen voor consistentie met de gemeentelijke tools die Paradigm op gewestelijk niveau heeft voorgesteld.

In dit verband wijst schepen Biermann erop dat de Belgische bedrijven CGK en Keyes (voorheen NRB), die tot de leveranciers van de gemeente behoren, de oprichting van een "Belgian and critical cloud" hebben aangekondigd, een soevereine Belgische cloud die gereserveerd is voor overheidsdiensten waarvan de gegevens in België moeten blijven. Een dergelijke oplossing verdient serieuze overweging maar we moeten niet vergeten dat het veranderen van tools niet van de ene op de andere dag gebeurt en dat migratie tijd en geld kost. En we mogen niet uit het oog verliezen dat gegevens die in Europa zijn opgeslagen niet noodzakelijkerwijs soeverein zijn als het bedrijf dat ze beheert afhankelijk is van het buitenland. Bovendien laten de markten zien dat Europese bedrijven kunnen worden overgenomen door internationale bedrijven.

De gemeente is in ieder geval niet in staat om de kwestie van digitale soevereiniteit alleen op te lossen. Ukkel voert samen met het Gewest, de federale staat en de Europese Unie de strijd op vier fronten tegelijk: de tools robuuster maken, de nieuwe veiligheidsregels naleven, opleidingen geven via crisioefeningen en deelnemen aan de gezamenlijke inspanning.